



**Локални акциони план
за унапређење положаја
Рома у општини Нови
Бечеј за период од 2021 -
2025. године**

**Нови Бечеј,
2020.године**

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

САДРЖАЈ

ТЕМА	СТРАНА
Садржај	2
Уводна реч председника општине Нови Бечеј	3
Скраћенице	4
Увод	5,6
Општи подаци о Ромима	7,8
Општи подаци о Ромима у Србији	9,10,11
Роми у општини Нови Бечеј	12,13
Образовање и Роми у општини Нови Бечеј	14,15,16,17
Здравствена заштита и Роми у општини Нови Бечеј	18,19,20,21
Право на рад и запошљавање, Роми у општини Нови Бечеј	22,23,24,25,26
Социјална заштита и Роми у општини Нови Бечеј	27,28
Услови становања и Роми у општини Нови Бечеј	29,30,31,32,33

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Култура и Роми у општини Нови Бечеј	34
Безбедност Рома у општини Нови Бечеј	35,36
Праћење и оцена успешности реализације Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији општине Нови Бечеј за период од 2021-2025. године	37,38

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ НОВИ БЕЧЕЈ

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј за период 2021-2025. је документ локалне самоуправе који разматра питања релевантна за унапређење квалитета живота ромске популације у правцу планирања њихових потреба и интереса у предвиђеном временском периоду.

Израда локалног акционог плана за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј се заснива на идентификовању потреба и проблема, дефинисању најбољег начина ангажовања капацитета свих актера у заједници у планирању мера за побољшање услова живота Рома као и успостављању механизма за спровођење, планирање, праћење и унапређење планираних мера и активности.

Овај документ обухвата области културе и информисања, образовања, становања, запошљавања, здравствене и социјалне заштите.

Основ за израду Локалног акционог плана били су релевантни национални и међународни документи, резултати анализа садашњег положаја, проблема и потреба Рома у општини Нови Бечеј.

У израду овог документа били су укључени: представници локалне самоуправе, Дом здравља, основне и средње школе, Центар за социјални рад, Национална служба за запошљавање, ромске невладине организације, ромски педагошки асистент, ромски здравствени медијатор и координатор за инклузију рома општине Нови Бечеј.

Локални акциони план ће се спроводити у сарадњи и партнерству са свим субјектима који су учествовали у његовој изради. Усвајањем овог документа остварени су прописани формални услови ЕУ којим се отварају врата према европским фондовима за социјалну заштиту, програме и услуге намењене најугроженијем становништву.

Овим документом су дефинисани механизми за праћење резултата предузетих мера које треба да допринесу остварењу циља Локалног акционог плана за унапређење положаја Рома на територији општине Нови Бечеј.

Председник Општине Нови Бечеј

Саша Максимовић

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

СКРАЋЕНИЦЕ

Република Србија	РС
Општина Нови Бечеј	НОВИ БЕЧЕЈ
Локални акциони план за унапређење положаја Рома на територији општине Нови Бечеј	ЛАП
Педагошки асистент	ПА
Удружење грађана	УГ
Невладина организација	НВО
Ромска невладина организација	РНВО
Јединица локалне самоуправе	ЈЛС
Дом здравља Нови Бечеј	ДЗ
Центар за социјални рад Нови Бечеј	ЦСР
Координатор за ромска питања	КООРДИНАТОР
Црвени крст Нови Бечеј	ЦК
Национална служба за запошљавање	НСЗ

*СВИ ПОЈМОВИ
УПОТРЕБЉЕНИ
У МУШКОМ
ГРАМАТИЧКОМ
РОДУ
ОБУХВАТАЈУ И
МУШКИ И
ЖЕНСКИ РОД
ЛИЦА НА КОЈА
СЕ ОДНОСЕ.

УВОД

Локални акциони план за побољшање положаја Рома и Ромкиња у општини Нови Бечеј је стратешки документ који је настао на територији општине Нови Бечеј о питањима који су релевантни за унапређење квалитета живота ромске популације у локалној заједници у току предвиђеног временског периода који је обезбеђен за реализацију Локалног акционог плана. Он се заснива на идентификовању потреба и дефинисању најбољег и ефикаснијег начина, ангажовања свих релевантних актера у заједници у планирању и спровођењу мера за побољшање услова живота Рома и Ромкиња.

Роми у општини Нови Бечеј су део наше заједнице, иако припадају маргинализованог групи. Перцепција ромске заједнице је и даље неповољна и препуна предрасуда и стереотипа. Понекад се у таквом окружењу догоди и нешто што показује колико смо заправо далеко од потпуне кохезије Рома у заједници и колико се положај ромске заједнице посматра као нормалан с обзиром на „животни стил“ Рома и Ромкиња. Важно је васпитање деце, односно ученика. Само разговором и континуираном едукацијом можемо од генерација које нам долазе да очекујемо позитивну промену у овом друштвеном сегменту.

Потписивањем декларације Декаде инклузије Рома 2005-2015. године у Софији, од стране представника влада земаља учесница, започела је иницијатива Декаде инклузије Рома 2005-2015. Циљ ове међународне иницијативе јесте пре свега унапређење положаја Рома, као и смањивање неприхватљивих разлика између Рома и осталог становништва.

Декада Рома учинила је на регионалном нивоу да проблем ромске заједнице буде видљив и да окупи и у неку руку обавезе државе, чланице Декаде да усвоје документа и развију одређене стратегије у области образовања, становања, здравствене и социјалне заштите и да се предузму одређене ефикасне мере за драматично смањење разлике између Рома и већинског народа.

Држава Републике Србије је у априлу 2009. године усвојила Стратегију за унапређење положаја Рома у Републици Србији, која представља основе за унапређење положаја Рома, као и примену афирмативне акције. Важно је да се напомене да су Локални акциони план на **локалном** нивоу, а Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња на **државном** нивоу, задужени за побољшање положаја Рома.

У циљу израде Локалног акционог плана за побољшање положаја Рома у општини Нови Бечеј образује се стручни тим за израду Локалног акционог плана за побољшање положаја Рома у општини Нови Бечеј у следећем саставу:

- Ото Кишмартон – вођа тима

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј 2021-2025

- Рената Камберовић – координатор
- Ивана Добожанов - члан
- Валентина Влашкалин – члан
- Романа Попов – члан

Остали актери укључени у процес Локалног акционог планирања били су представници различитих институција, организација као и цивилни сектор.

Циљ овог плана је да укаже на важност планског и системског приступа, важност међусекторске сарадње, дефинисање и решавање бројних проблема који су повезани са унапређењем положаја Рома у локалној средини.

Стратешки оквир Локалног акционог плана одређен је у складу са политиком и правцима деловања Стратегије за унапређење положаја Рома у Републици Србији, Националном стратегијом за смањење сиромаштва и другим стратешким документима које су од важности за поменуте области.

Локални акциони план на локалном нивоу доноси се на период од пет година, са детаљном и целокупном разрадом активности.

ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА

Иако о пореклу Рома и њиховој историји не постоје систематизовани писани историјски извори, на основу постојећих писаних трагова, литературе и на основу проучавања легенди и усменог предања, истраживачи су сагласни да Роми воде порекло из Индије. У прилог томе иде и језик Рома у коме постоје очувани трагови њиховог индијског порекла. Такође је, на основу постојећих трагова, јасно да су се Роми током векова селили из Индије. О разлозима кретања Рома из Индије говоре многе легенде, али је извесно да су њихове сеобе биле условљене ратовима и сталним прогонима којима су Роми били изложени. Наиме, походи освајача натерали су Роме да се склањају пред непријатељима. Због тога су напустили своју постојбину, а та судбина их је пратила током свих каснијих кретања. Према неким подацима, велика сеоба Рома из Индије је била покренута страшним нападима моћних арапских освајача почетком XI века. Прва дестинација је била Блиски Исток. Одатле је једна група, преко Кавказа, дошла у Русију, други до Северне Африке (отуд за Роме постоји и назив Египћани). Једна група се упутила ка Грчкој. Одатле су кренули ка балканским и другим европским земљама. На основу неких података, Роми су живели у Персији већ у IV веку. Поједини научници сматрају да су се Роми доселили у земље Византијског Царства у IX веку. Међутим, први поуздани писани траг о Ромима потиче из 1068. године. Ради се о тексту о животу св. Ђорђа Антонског, састављеном у манастиру Ивирон на Атосу, у коме се говори о Адсинканима у Цариграду и у вези са тим записом постоји сагласност истраживача да се ради о Ромима. Из Источне и Јужне Европе Роми су се даље расељавали у земље Централне и Западне Европе, а стигли су, у мањем броју, и до Скандинавије. На просторе Јужне Америке Роми су долазили из Шпаније између XVI и XIX века, а на просторе Северне Америке и Аустралије стигли су тек у XIX и XX веку као печалбари.

Роми данас живе у **свим** земљама света. Тешко је са сигурношћу утврдити број. Према неким проценама, само у Европи живи између 10 и 15 милиона Рома. Људи слични Ромима и данас живе у Индији. Ромски покрет у Лондону је 8. априла 1971. године одржао Први светски конгрес Рома и на њему је први пут у историји усвојена одлука да је **Ром** -званичан назив за припаднике ове заједнице, призната је ромска застава и ромска химна. Од тада се 8. април обележава као Светски дан Рома. На ромској застави је плавом бојом представљено небо, као симбол слободе, безграничног пространства и живота под ведрим небом. Зеленом бојом је представљена трава, пут, друм, као симбол живота који је обележен сталним путовањем, на путу без граница који је увек „отворен“ Ромима. Црвени точак представља симбол сталног кретања и живота на точковима. Број паока на точку је број векова који је проведен у изгнанству. Комисија за људска права у Женеви је 1977. године донела резолуцију по којој су Роми индијска, историјска, културна и језичка мањина и да, сходно томе, уживају заштиту и права која су утврђена документима

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Уједињених нација. Од тада се међународна организација Рома, основана 1971. год. у Лондону, обраћа Уједињеним нацијама и њеним органима, захтевајући да као невладина организација постане чланица међународне заједнице, тражећи заштиту припадника Рома у свим земљама, где они живе и залаже се да Роми, као етничка, културна, језичка и социјална мањина имају право на свој национални и културни идентитет. Међународна ромска заједница, као невладина организација Рома, 1979. год. добија консултативни статус при Економском и социјалном савету Уједињених нација, те на тај начин заступа интересе Рома на међународном нивоу. Међутим, заштита људских и мањинских права Рома није само у домену права и примене права. Како извештава Европски комитет за миграције 1995. године који се бави положајем Рома у Европи, Роми су у неповољном положају у скоро свим областима живота: у образовању, запошљавању, здравству, становању, учешћу у јавном животу.

Под ромском заставом никада није вођен ни један рат!

ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМИМА У СРБИЈИ

У Србији, према званичним подацима живи 148.000 Рома. Према подацима ромских удружења грађана, у Србији живи између 400.000 и 600.000 Рома. Највећи број живи у дивљим насељима без основних инфраструктурних услова.

Прикупљање података о остваривању економских, социјалних и културних права, међу којима су право на рад, становање, социјалну заштиту, образовање и запошљавање од суштинске је важности за процес унапређења приступа овим правима за све, па и за Роме. Комитет УН за економска и социјална права тражио је од Републике Србије да поменуте податке прикупља редовно, у односу на показатеље који су везани за људска права и у односу на етничко порекло. Према подацима прикупљеним пописом становништва 2011. године и обрађеним у студији „Роми у Србији” посредно су изведени показатељи сиромаштва Рома и Ромкиња.

Поред тога што спада у основна људска права, образовање је и предуслов за остваривање многих других људских права – оно је неопходно како за излазак из сиромаштва, које је препознато као преовлађујући проблем ромске националне мањине, тако и за пуно друштвено укључивање Рома и Ромкиња. Истраживање вишеструких показатеља о положају жена и деце у Републици Србији, указују да је тек 80% деце из ромских насеља која су похађала први разред основне школе похађало и предшколски припремни програм (код опште популације обухват је 98%), а само 69% ромске деце кренуло је у први разред основне школе на време (код опште популације је 97%), 64% деце ромске националности заврши основну школу (код опште популације је 93%). Свега 22% деце ромског порекла похађа средњу школу (код опште популације је 89%). Посебан проблем је то што девојчице напуштају школовање и заснивају породице између 15. и 19. године. Чак 43% девојчица ромске националности у овом узрасту прекида школовање ради удаје. Код девојчица исте доби у општој популацији овај проценат је 4%.

Запошљавање

Један од услова за успешну интеграцију Рома јесте економско оснаживање и запошљавање, односно стварање бољих услова за повећање запошљивости Рома. Највећи проблеми са којима се Роми суочавају када је запослење у питању јесу низак образовни статус која за последицу има неконкурентност на тржишту рада. На ове аномалије, надовезује се недостатак личних докумената (правно-невидљива лица), као и дискриминација са којом се суочава ромска популација приликом запошљавања. Због ниског образованог статуса, Роми најчешће обављају најтеже и најмање плаћене послове. Иако у неким програмима које нуди Национална служба за запошљавање и друге институције које се баве интеграцијом ромске популације нуде одређене субвенције за запошљавање ромске популације, веома мали број Рома бива запослен. Још један од

проблема са којима се суочава ромска популација јесте слаба информисаност о програмима који су намењени слабо запошљивим категоријама становништва. Груписањем према занимањима која обављају може се сагледати и професионална структура Рома и Ромкиња. Област у којој се Роми најчешће радно ангажују јесте сива економија. Већина је изван система запошљавања. Нису легално економски активни и махом се воде као незапослени. Ниска стопа економске активности, представља последицу друштвено-економске запостављености ове заједнице, економске културе и изразитих политичких баријера у запошљавању. Када се налазе на тржишту радне снаге, раде најтеже и најопасније послове по најнижој цени. Сакупљачи секундарних сировина чине једну од најексплоатисанијих група радника, са најнижом ценом рада. На основу статистичких података о демографским обележјима становништва и посматрања економске структуре уочене су разлике између економске активности Рома и Ромкиња и укупне популације. Упркос томе што је код Рома и Ромкиња и код укупне популације уочљив пад удела активног и пораст удела неактивног становништва, коефицијент економске зависности (однос броја активних, издржаваних и лица са личним приходом) показује да се у Републици Србији број издржаваних у међупописном периоду (2002 – 2011) смањило за око 15,0%, као и да је број лица са личним приходом порастао за око 10,0%. Истовремено, број издржаваних Рома и Ромкиња порастао је за 69,1%, док се број лица са личним приходом смањило за преко једне половине (51,0%).

Повећање удела неактивног, пре свега издржаваног становништва, представља негативну компоненту економског просперитета која утиче и на одређивање социјалног положај Рома и Ромкиња. У том смислу треба поменути да је 2011. године у Републици Србији на 100 активних било 147 неактивних становника, док је код Рома и Ромкиња на 100 активних било 5716 неактивних (пре свега издржаваних) лица. Како се у активно становништво убрајају лица која обављају занимање и незапослена лица (лица која су некада радила и лица која активно траже посао), треба скренути пажњу на то да од укупно активних Рома и Ромкиња, њих 59,0% чине незапослена лица, што је знатно изнад националног просека који износи 22,4%.

Последице радног неангажовања Рома у Србији

Роми су можда највећа транс-национална мањина у Европи, која такође спада у једну од најсиромашнијих националних мањина у Европи, често искључивану са формалног тржишта рада.

Највећем броју Рома радно способног узраста недостаје образовање неопходно за успешно укључење на тржиште рада.

Због таквог стања, европске државе губе стотине милиона евра годишње путем губитака у продуктивности и фискалним доприносима. Доња граница процене годишњих губитака у продуктивности у Србији креће се од 231 милион евра.

Доња граница годишњих фискалних губитака у Србији креће се од 58 милиона евра. Стављањем акцента на образовање Рома, битна је ставка у премошћавању овог проблема. Образованији Роми могу да очекују много више приходе. У поређењу са Ромима са завршеним основношколским образовањем, Роми који заврше средње школе у Србији могу да очекују већа примања и до 52%. Процент Рома међу становништвом радно способног узраста ће расти пошто већинско становништво у Источној и Централној Европи убрзано стари. Равноправно учешће у раду међу Ромима од кључне је важности за решавање проблема раста издатака за пензије, здравство осигурање и друге трошкове старења на нивоу држава.

Социјална и здравствена заштита

О социјалној и здравственој угрожености Рома и Ромкиња, нарочито деце и жена, указује „Истраживање вишеструких показатеља о положају жена и деце у Републици Србији“ , које је 2014. године, уз техничку и финансијску подршку УНИЦЕФ-а, спровео Републички завод за статистику:

- процењена стопа смртности одојчади међу децом у ромским насељима износи 13 на хиљаду живорођене деце, што је дупло већа стопа од националног просека;
- 10% деце у ромским насељима је потхрањено, а 19% заостаје у расту, што је за око пет пута већа стопа у односу на децу из осталих етничких група;
- 13% ромске деце је примило све вакцине на време, односно до краја прве године, а код деце из опште популације тај обухват је 71%;
- према подацима УНИЦЕФ-а, од укупног броја корисника услуга центара за социјални рад 45.050 су припадници ромске националности, што је скоро трећина од укупног броја Рома и Ромкиња пописаних 2011. године. То значи да је у ромској популацији удео корисника услуга социјалне заштите скоро четири пута већи него у укупном становништву у Републици Србији.
- у старосној структури Рома и Ромкиња корисника система социјалне заштите, 47,2% су одрасле особе, 31,1% су старије особе и деца, а младих је 21,7%. Деца узраста до 17 година чине 27,6% свих корисника центара за социјални рад, а заједно са младима (18–26 година), којих има 9,8%, представљају укупно 37,3% свих корисника центара за социјални рад, а тиме и другу по величини групу корисника центара. Роми су релативно млада популација. Званична статистика говори да деца узраста до шест година чине преко 15% укупне ромске популације, а да деце узраста од 7 до 14 година има преко 16%. Процењује се да би се број ромске деце у узрасту који одговара припремном периоду за школу (од три до шест година) и основној школи могао кретати приближно између 60.000 и 120.000.

РОМИ У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ

Географски подаци

Општина Нови Бечеј се налази у централном делу Војводине (средњебанатски округ), на левој обали реке Тисе. Општина се простире на површини од 609 km² и чине је четири насељена места: Нови Бечеј, Ново Милошево, Кумане и Бочар. Према резултатима Пописа становништва, домаћинства и станова у Републици Србији у 2011. години општина има 23.925 становника, што је за 2.999 становника мање него по попису из 2002. године.

Нови Бечеј је претежно пољопривредна општина и, поред пољопривреде, носиоци привредног развоја су: грађевинска индустрија, текстилна индустрија, металургија и обрада метала и, у последње време, туризам.

Карактеристике ромске популације у општини Нови Бечеј

У општини Нови Бечеј живи 1295 Рома (Попис становништва 2011. година), сада се процењује, на основу теренског рада координатора за ромска питања општине Нови Бечеј, да има 1800 и то у ромским насељима, која нису именована али су лако препознатљива, 3 у Новом Бечеју, 2 у Новом Милошеву, 1 у Куману. У Бочару немамо препознатљиво ромско насеље, јер у њему живе свега 4 ромске породице. Роми су интегрисани у локалну заједницу и њихови представници остварују сарадњу са локалним властима, али је потребно додатно радити на унапређењу сарадње. Ромска деца углавном полазе у основну школу, изван број је напушта због лошег успеха или сиромаштва или одласка родитеља у иностранство. Од укупно уписане деце 90% завршава средњу школу. Због недостатка средстава, чак и добри ђаци не могу да наставе школовање, тако да веома мали број младих Рома иде на студије. Због ниских квалификација, Роми тешко долазе до посла, кредитно нису способни, те не могу да конкуришу за кредите. Од укупног броја породица, корисника новчане социјалне помоћи (850) на територији општине Нови Бечеј, 1/3 је ромске националности (тачније 270 породица). Ниска и нередовна примања се одражавају на квалитет живота и здравствено стање ромске популације.

Главни проблеми Рома у општини:

- Висока стопа незапослености Рома
- Низак образовни ниво и неквалификованост
- Нису сва деца укључена у образовни систем (као последица сиромаштва и недостатка свести и информисаности породица)
- Занемаривање и злостављање у породици

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

- Ромске жене су посебно угрожене због неинформисаности, патријархалног система вредности и економских проблема
- Присутност предрасуда и друштвене изолације Рома и самоизолације унутар своје националне заједнице
- Непостојање јединственог става о приоритетима унутар ромске заједнице, као и неповерење у институције система
- Проблем азиланата.

Најважније мере предузете у циљу интеграције Рома у општини до сада:

- Запослен ромски координатор за општину Нови Бечеј
- Народна кухиња у периоду од октобра до јуна, где се за најугроженије и најсиромашније породице, међу којима су и ромске, обезбеђује бесплатан топли оброк
- Основна школа у Новом Милошеву има ромског педагошког асистента
- Постојање плана за асфалтирање улица у ромском насељу
- Ромске здравствене медијаторке раде у Дому здравља у Новом Бечеју
- У општини постоји програм „Друга шанса“

Специфични циљеви и активности ЛАП-а су представљени кроз следеће компоненте:

- 1. образовање**
- 2. Здравствена заштита**
- 3. Рад и запошљавање**
- 4. Социјална заштита**
- 5. Услови становања**
- 6. Култура и информисање**
- 7. Безбедност**

ОБРАЗОВАЊЕ РОМА У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ

Представници ромске заједнице истакли су да су у општини Нови Бечеј основни проблеми останка Рома у образовном систему до окончања школовања, традиција и обичаји који су специфични за ромску заједницу и који не толеришу позитиван тренд. За сада, није утврђено да постоји проблем непознавања језика средине као разлога одустајања од основношколског образовања јер сва деца осим матерњег језика у узрасту за упис у први разред говоре и српски језик. У неким случајевима се појављује проблем бољег познавања немачког језика него српског и то код повратника азиланата. Представници ромске заједнице истакли су проблем да се деца редовно уписују у школу те да након 2 месеца похађања, престану да иду у школу јер их родитељи одводе у азил у иностранство, где обично остају до априла месеца следеће године када их враћају у школе. Деца нису у иностранству похађала наставу те немају довољно знања да заврше разред. Поред тога, премас законским одредбама, до четвртог разреда није могуће да дете понавља разред ако родитељ за то не да писмену сагласност, те на тај начин деца прелазе у следећи разред, али не науче довољно да би могли да прате наставу. Ово се понавља до 5 разреда када по први пут дете понавља разред (тада закон то дозвољава) јер нема довољно знања. Ово се понавља све док дете не напуни 15 година и после тога (ако не и пре) дефинитивно напушта школу. У њу се евентуално враћа кроз програм „Друга шанса“.

Име школе	Број ромске деце која тренутно похађају наставу у основној школи	Број деце која су уписала први разред школске 2020/2021	Број деце која су школске 2019/2020 завршила			
			4. разред		8.разред	
			М	Ж	М	Ж
ОШ „Доситеј Обрадовић“ Бочар	8	2	/	/	1	/
ОШ “Милоје Чиплић“ Нови Бечеј	30	5	3	/	/	1
ОШ “Ђорђе Јоановић“ Ново Милошево	71	6	3	3	2	3

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

ОШ “Јосиф Маринковић“ Нови Бечеј	74	8	3	2	5	4
ОШ “Милан Станчић Уча“ Кумане	43	5	2	3	3	2

Према подацима које смо добили од основних школа, већи број непохађача су девојчице. Закључује се да је разлог томе рани улазак у брачни живот. Већина ромских невладиних организација како на територији општине Нови Бечеј тако и шире, имају поруку за родитеље у којој кажу да ако родитељи школују девојчицу, школују и нацију.

У општини Нови Бечеј, у ОШ “Ђорђе Јоановић“ је ангажован ромски педагошки асистент. Његова улога је да помогне процес уписа ромске деце у школу, да у случају недоласка деце у школу, посети породицу и утврди разлог недоласка. Као један од проблема представља чињеница да педагошки асистенти не постоје у свим школама, те да не постоји назнака да ће се програм обуке педагошких асистената проширити.

Средња школа Нови Бечеј

Школске 2020/2021 године, 4 ученика ромске националности похађа наставу Средње школе од чега су 2 девојке и 2 момка. Укупан број ученика ромске националности који су уписали четворогодишњи програм у Средњој школи је 3, док је укупан број ученика који су уписали трогодишњи програм у Средњој школи 1. Такође, поред ученика у Средњој школи Нови Бечеј, средњошколци из Новог Бечеја похађају школе у Бечеју, Кикинди и Зрењанину.

Текуће, 2020. године, двоје студената ромске националности је уписало факултете, један студент из Новог Бечеја и једна студенткиња из Новог Милошева.

ОПШТИ ЦИЉ:

Обезбедити пуну укљученост деце и младих из ромске заједнице у квалитетно предшколско, основно и средње образовање, већи обухват Рома и Ромкиња у студентској популацији и пружање подршке школовању младих и одраслих који се нису школовали или су напустили школовање, уз увођење делотворних и ефикасних механизма за борбу против дискриминације и остваривања услова за уживање свих мањинских права за Роме и Ромкиње у образованом систему

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

- Повећати број деце у предшколским установама, потпуним обухватом ромске деце припремним предшколским програмом
- Повећати број ромске деце која завршавају основну школу
- Побољшање материјалног и социјалног положаја ромских ученика основних, средњих школа и студената
- Укључивање ромске деце у средњошколско образовање и промовисање значаја истог
- Обезбедити потпун обухват ромске деце у образовни систем повратника земаља ЕУ
- Мониторинг успешности ромске деце у образованом систему на територији општине Нови Бечеј

Мера	Индикатори	Носилац активности	Партнери	Временски оквир	Извор финансирања
Повећање броја ромске деце у вртићима и предшколским установама Комуникација са родитељима	Број ромске деце	Предшколска установа	НВО, Министарство просвете (ромски педагошки асистент)	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Спровођење мера афирмативне акције и позитивне дискриминације приликом уписа деце у средњу школу	Број уписане деце	Основна школа, средња школа	НВО, Министарство просвете (ромски педагошки асистент)	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Подизање стандарда живота	Број деце	Школе, НВО, општина	Канцеларија за инклузију Рома	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

обезбеђивањем шк. прибора и уџбеника, ужине, излета, опреме за физичко, одевних средстава за успешну ромску децу					
Реализација продуженог боравка у школама са циљем бољег савладавања градива и обезбеђивања додатног оброка	Број деце	Школе, НВО, општина	Канцеларија за инклузију Рома	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Стицање основног образовања код одраслих укључивањем у програм „Друга шанса“	Број полазника програма	Основна школа „Јосиф Маринковић“	НВО, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Министарство просвете, науке и технолошког развоја	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Рад са родитељима, садашњим и будућим на информисаности	Број активности	Школе Предшколске установе	НВО	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

о значају образовања					
Појачано праћење ефеката В-О процеса ромске деце од стране стручних служби, наставника и васпитача	Резултати праћења	Школе Предшколске установе	НВО	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА РОМА У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ

Грађани насељених места у општини Нови Бечеј користе примарну здравствену заштиту у оквиру Дома здравља у својим местима.

Званичне евиденције у институцијама здравствене заштите не препознају кориснике према националној припадности. Због тога, у званичним статистикама и извештајима о раду здравствених установа у општини Нови Бечеј, не појављују се подаци који се односе на припаднике ромске заједнице. Међутим, при Дому здравља Нови Бечеј делују две здравствене медијаторке које имају увид у здравствено стање ромских породица као и проблеме у остваривању права на здравствену заштиту. Подаци прикупљени из рутинске здравствене статистике, нарочито они који се односе на обољевање, не садрже информације о етничкој припадности, па се здравствено стање ромске популације може пратити само на основу резултата циљаних истраживања. Најпознатија истраживања, из којих су изведени готово сви показатељи здравственог стања Рома, била су Истраживање вишеструких показатеља стања и положаја деце и жена у Србији (из 2005. године) и Истраживање о животном стандарду (спроведено 2003. и 2007. године). Просечна старост Рома на територији Аутономне Покрајине Војводине према подацима пописа становништва из 2002. године је 27,2 године. Просечна старост ромских жена и мушкараца је за 14, односно 12 година нижа од просечне старости жена и мушкараца опште популације. С обзиром на раширеност фактора који негативно утичу на стање здравља у ромској популацији као што су сиромаштво, лоши животни услови и друштвена искљученост постоји неопходност предузимања активности на повећању знања и информисања о правима на здравствену заштиту, здрављу и здравим стилевима живота у ромској популацији. У оквиру унапређења здравствене заштите ромске популације која је

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј 2021-2025

неодвојива од побољшања животног окружења у ромској заједници посебан значај има унапређење здравствене заштите деце и жена у репродуктивном периоду.

Сиромаштво, лоши животни услови, друштвена искљученост и смањена доступност здравствене заштите представљају основне узроке повећане смртности деце. Када се ови фактори удруже са потхрањеношћу, инфективним обољењима, повредама, злостављањем и занемаривањем деце, стопа смртности се повећава.

Сиромаштво је око 6 пута распрострањеније и чак 10 пута дубље него у општој популацији. Потхрањеност деце из ромских насеља је неколико пута већа у односу на просек за Србију (8% потхрањене деце у односу на нешто мање од 2% у општој популацији). Преваленција најчешћих дечијих болести, дијареје и акутних респираторних инфекција, три пута је већа код ромске деце у односу на национални просек. Све то заједно довело је до тога да је смртност ромске деце у првој години живота и у предшколском узрасту три пута већа у односу на општу популацију деце. Основни узроци смртности ромске деце јесу асфиксија на рођењу, пнеумонија, дијареја и непознати узроци смрти. Увид у базу података националне статистике о морталитету указује на слично стање. Важно је напоменути да су малолетнички бракови још увек присутни у општини Нови Бечеј.

Међу највећим препрекама за коришћење здравствене заштите наводе се административне процедуре, родитељи који нису упознати са својим правима, који не препознају или занемарују здравствене проблеме, али и дискриминаторни ставови појединих здравствених радника.

ОПШТИ ЦИЉ:

Унапређење здравственог стања Рома на територији општине Нови Бечеј⁴

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

- Побољшање положаја социјално угрожених Рома кроз помоћ у здравственој нези и адекватном начину исхране
- Утврђивање здравственог стања ромске популације и степен утицаја релевантних фактора
- Побољшање остваривања права Рома на здравствену заштиту кроз праћење примене Закона о здравственој заштити
- Побољшање доступности здравствене заштите за ромску популацију
- Унапређење животног окружења у ромској заједници као хигијенско – епидемиолошких услова у ромским насељима у циљу спречавања настанка и ширења заразних и паразитних болест

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Циљ	Мера	Индикатор	Носиоци активности	Извор података	Временски оквир	Извори финансирања
Спровођење истраживања са циљем дефинисања базе података о здравственом стању и морталитету код Рома у општини Нови Бечеј	Израда и допуна базе података о домаћинствима и члановима домаћинстава са подацима о тренутном здравственом стању Ромске популације у општини Нови Бечеј	База података Дефинисани узорак према добијеном попису домаћинстава и чланова домаћинстава 3. Обрађени подаци о морбидитету и морталитету по полу, старости и обољењима	НВО Дом здравља у Новом Бечеју	Попис становништва из 2011. године Евиденција о домаћинствима и члановима којом располаже заступник националних мањина и Комесаријат за избеглице Здравствене медијаторке	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Побољшање здравствене заштите ромске популације	Пројекти промоције јавног здравља и њихова имплементација (Едукације, саветовалишта, трибине и сл.) Израда програма везаних за репродуктивно здравље и здравље жена(саветовалишта, трибине и сл.)	Обрађени подаци по завршетку анкетирања о здравственом стању Број и проценат Рома укључених у превентивне програме 3. Процент контролисаних трудноћа и деце рођене под надзором здравствених радника	НВО Дом здравља у НБ	Стратегија за смањење сиромаштва	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Побољшано животно окружење у ромским заједницама, унапређење хигијенско – епидемиолошких услова у ромским насељима	Побољшање услова становања у смислу снабдевености водом за пиће, санитарних уређаја Едукације Спровођење различитих пројеката базираних на тему о хигијени здравља	Већи проценат домаћинстава са потребним санитарним условима	Општина НБ НВО Министарство здравља Републике Србије	Стратегија за смањење сиромаштва Базе података здравствених медијатора	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------	--------------------------	--------------------------

РАД И ЗАПОШЉАВАЊЕ РОМА У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ

Најчешћа занимања код Рома у општини Нови Бечеј су:

1. ТРГОВЦИ

Остварују приходе на пијацама или уличном продајом

2. МУЗИЧАРИ

Ова група се музиком бави као традиционалним, породичним занимањем. Последица тога је била да су многе породице које су се бавиле музиком, остале без радног простора где су више генерација привређивале за живот. Данас, ни 2% музичара више нису у могућности да уплаћују доприносе за пензијско осигурање. У складу са тим, неће моћи остварити право на пензију. Ако у обзир узмемо статистику да сваки 100-ти Ром доживи 60 година, онда је мала вероватноћа да ће неко од музичара остварити право на старосну пензију. Већина музичара је била је принуђена да привремено напусти општину Нови Бечеј.

3. САКУПЉАЧИ СЕКУНДАРНИХ СИРОВИНА

Сакупљање секундарни сировина је постала масовна појава. Поједине ромске, а и неромске пордице у овој области виде начин како да ублаже материјалне проблеме.

4. НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА

Живе од социјалне новчане помоћи и повремених сезонских послова. У овој категорији имамо највећи број лица.

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Кретање броја незапослених у периоду од 2015-2020. године по подацима Националне службе за запошљавање

Циљна група : Роми		2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
	укупно	255	291	256	214	197	218
	жене	122	133	121	92	81	101

Структура незапослених према степену стручне спреме у општини Нови Бечеј према подацима Националне службе за запошљавање

Циљна група: Роми, 2015. година		I	II	III	IV
	укупно	244	/	6	5
жена	117	/	2	3	
Циљна група: Роми, 2016. година	Степен стручне спреме	I	II	III	IV
	Укупно	276	2	9	4
	Жена	128	0	3	2

Циљна група: Роми, 2017. година	ССС	I	II	III	IV
	Укупно	248	1	4	3
	Жене	116	0	3	2

Циљна група: Роми, 2018. година	ССС	I	II	III	IV
	Укупно	1	4	3	1
	Жене	0	2	2	0

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Циљна група: Роми, 2019. година	ССС	I	II	III	IV
Укупно		2	6	2	1
Жене		0	2	0	1

Циљна група: Роми, 2020. година	ССС	I	II	III	IV
Укупно		209	2	4	3
Жене		98	0	2	1

Без обзира на доступност различитих курсева у оквиру НСЗ (курсеви енглеског и информатике, занатски курсеви итд.) проблем је у недовољној информисаности Рома о постојећим мерама и програмима НСЗ. Неопходно је успоставити активности које би за циљ имале унапређење информисаности ромске популације путем друштвених мрежа, невладиних удружења, као и огласних табли у насељима.

На основу рада на терену дошло се до закључка да постоји разлика између Рома у насељима Нови Бечеј и Ново Милошево. Роми у Новом Милошеву баве махом сакуљањем, прерадом и извозом перја. У Новом Милошеву постоје две регистроване фирме за овај посао. Међутим, у последње време рад са перјем је у застоју због недовршене процедуре добијања извозничке дозволе. По властитим изјавама, Роми су заинтересовани за трговину перјем, сточарство и пољопривреду.

Проблем са запошљавањем Ромкиња се налази у чињеници да 85% породица спада у категорију традиционалних, односно да се жене рано удају и углавном су домаћице. И у овом делу постоје разлике између Рома у Новом Бечеју и Рома у Новом Милошеву. Тако у Новом Бечеју постоје: Роми, Роми српске националности и румунски Роми (говоре ромски и румунски). Румунски Роми су мање традиционални. У складу са тим бисмо као могућност приступању проблематике запошљавања Ромкиња имали две циљне групе: Ромкиње из традиционалних и Ромкиње из мање традиционалних породица и средина.

ОПШТИ ЦИЉ:

Подстицати укључивање радно способних припадника ромске националности на формално тржиште рада, подизати запошљивост, запошљавање и економско оснаживање, посебно Рома и Ромкиња који припадају категоријама вишеструко теже запошљивих незапослених лица

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

- Повећање броја Рома који користе услуге Националне службе за запошљавање
- Повећање информисаности Рома о програмима деквалификације и преквалификације и повећање компетенција за конкурентности на тржишту рада
- Подстицање развоја предузетништва код Рома
- Запошљавање Рома кроз организовање јавних радова
- Смањење дискриминације приликом запошљавања Рома
- Подстицање запошљавања Рома и Ромкиња у институцијама на локалном и националном нивоу, у сагласности са органима локалних самоуправа и у складу са фискалним ограничењима

Циљ	Мера	Индикатори	Носиоци активности	Извори података	Временски оквир	Извори финансирања
Повећати могућности за запошљавање Рома кроз програме преквалификације и доквалификације	Сарадња са Средњом школом или другом релевантном институцијом у Новом Бечеју а ради увођења појединих курсева.	Број новоотворених курсева Број полазника новоотворених курсева	Локални Савет за запошљавање, Средња школа Нови Бечеј, НВО	Локални акциони план запошљавања	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Унапређење предузетништва код Рома кроз програме обуке за оснивање и вођење МСП и пружање финансијске	Самозапошљавање Обука у области покретања властитог бизниса, развоја пословног	Број Рома који је покренуо властити бизнис на годишњем нивоу % Рома који су	НВО НСЗ Локални Савет	Извештај НСЗ Локални акциони план запошљавања	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

подршке	плана, Подршка у отварању МСП, Финансијска подршка од Националне службе за запошљавање (НСЗ) Пројекти са Микро грантовима	добили мали грант				
Укључивање незапослених Рома у програм јавних радова	Увећати запосленост Рома на програму јавних радова	Број Рома укључених у програм јавних радова, обучених за различите послове	НВО Локални Савет за запошљавање	Локални акциони план запошљавања	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Повећање доступности информација о могућностима за запошљавања Рома	Информативна кампања о различитим врстама услуга које пружају службе за запошљавања Сарадња/размена информација између Ромских НВО-а и Агенција за запошљавање	Дефинисан и канали комуникације	Локални Савет за запошљавање НВО	Извештај НСЗЗ	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Према подацима Центра за социјални рад општине Нови Бечеј, услуге социјалне заштите је до краја 2019. године користило 850 породица општине Нови Бечеј, од којих се 270 породица изјаснило као породице ромске националности. Обзиром да корисници услуга нису у обавези да се изјасне по националној основи, број не показује реалну слику. Међутим, теренским радом представника ромске заједнице, координатора, медијатора, педагошког асистента, до Рома који су корисници социјалне заштите се лакше долази. Ангажовањем координатора за ромска питања, корисницима је лакше да дођу до представника одређених институција, корисницима координатор помаже око потребне документације неопходне за подношење за одређен вид помоћи, а такође, представници Центра за социјални рад за сваку породицу контактирају координатора. Корисницима који немају услове да сами дођу до Центра и прикупе сву потребну документацију обезбеђена је помоћ током тог процеса. Додатно, на огласној табли ЦСР постоје истакнуте информације шта је потребно од докумената за остваривање одређене врсте помоћи. Једна од позитивних мера је и успешна сарадња Службе за катастар непокретности и Центра за социјални рад општине Нови Бечеј, а огледа се у чињеници да се за добијање доказа о имовини не наплаћује такса.

Запажена је потреба преузимања низа активности у правцу оснаживања ромске популације, да уз подршку локалне заједнице и представника ромске заједнице могу сами да решавају проблеме са којима се сусрећу на бржи, ефикаснији и јефтинији начин. То је процес који траје и који ће увек добијати изнова нове облике и садржаје кроз напоре, пре свега локалне заједнице, да се побољша живот Рома па тиме и читаве заједнице.

ОПШТИ ЦИЉ:

Унапредити приступ услугама социјалне заштите и доступност новчаних давања ради смањења сиромаштва и повећања социјалне укључености Рома и Ромкиња у локалној заједници.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

- Јачање саветодавне улоге Цента за социјални рад
- Стварање услова за већу укљученост Рома у систем социјалне заштите

Циљ	Мера	Индикатор	Носиоци активности	Извори података	Временски оквир	Извори финансирања
-----	------	-----------	--------------------	-----------------	-----------------	--------------------

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

Спровођење истраживања о потребама Рома у области соц.заштите	Утврђивање потреба у области социјалне заштите код Рома	Број Рома обухваћених истраживањем	НВО, ЦСР, Канцеларија за инклузију Рома	Подаци ЦЗСР	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Повећање доступности информација о могућностима за стицање права на социјалне сервисе и материјална средства	Информисање ромске популације мерама и могућностима које имају у социјалној заштити	Број одржаних информативних састанака	ЦСР, НВО	Годишњи извештај ЦСР	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

УСЛОВИ СТАНОВАЊА РОМА У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ

Стратегија за смањење сиромаштва је први национални документ који становање види у функцији смањења сиромаштва и као један од приоритета друштвеног развоја. У Закону наводе се и угрожене категорије становништва чија се стамбена питања могу решавати средствима добијеним од продаје стамбеног фонда којим располажу општина, град, покрајина или република. Идентификована проблематична подручја су:

- Правно нерегулисан статус
- Недовољна опремљеност инфраструктуром
- Пренасељеност
- Веома лош стамбени фонд
- Сиромашно окружење
- Удаљеност од основних друштвених садржаја и сервиса

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј 2021-2025

Узроци лоших стамбених услова морају се посматрати из перспективе свеопштег сиромаштва у коме Роми живе. Не ради се само о недостатку новца, него о сложеном проблему који обухвата општу ускраћеност, лоше образовање, слабе могућности запошљавања и неадекватан приступ социјалној и здравственој заштити.

Квалитет животних услова у ромским насељима разликује се од региона до региона, али је уопштено нижи од услова у којима живи општа популација.

За решавање проблема ромских насеља не могу се примењивати исте мере, јер су она различита по генези, величини, квалитету, положају, правном статусу и др.

Треба правити јасну разлику између стандарда живота релативно малог броја Рома који су добро интегрисани у националну већину и оних Рома који то нису. Економска, друштвена и политичка ситуација у Србији утиче и на државу и на целокупно становништво. Нерегулисан стамбени сектор, недовољно дефинисани стамбени стандарди, општа несташица станова у градовима, недостатак јефтиних станова на тржишту, а пре свега недовољна финансијска подршка и слаба политичка воља за решавање стамбених проблема најсиромашнијих слојева становништва ипак најтеже погађају Роме.

Проблеми који се јављају у појединим деловима насељених места у општини јесу стамбени објекти у којима живе Роми који нису легализовани, немају струју, текућу воду и канализацију. У процесу легализације посебан проблем представља немогућност утврђивања власништва над парцелом или некретнином због непоседовања уговора или других доказа о власништву. У Шушању значајан проблем праве подземне воде као и непостојање уређене каналске мреже за одвођење атмосферских вода у појединим деловима општине.

Кроз циљеве Локалног акционог плана потребно је радити на унапређењу услова становања за ромске породице у ромским насељима путем укључивања неформалних ромских насеља у формални процес планирања са циљем да се прикључе формалном животу и функционисању урбане средине кроз регулисање имовинско-правног статуса објеката у ромским насељима.

Унапређење услова живљења у насељима у којима живи ромска популација представља обезбеђивање легалног коришћења стана и поседа у свим аспектима, омогућавање здравог живота породице и појединаца, олакшање живота жене и детета, обезбеђивање адекватних услова за начин живота који је прихватљив Ромима, те неговање културе становања која је прихваћена у целини друштва.

ОПШТИ ЦИЉ:

Унапређење услова становања Рома у ромским насељима у општини Нови Бечеј

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

1. Изградња инфраструктуре у ромским насељима
2. Изградња игралишта за децу
3. Решити проблем атмосферске канализације у ромским насељима

Циљ	Мере	Индикатори	Носилац	Временски оквир	Извори финасирања
Унапређење услова живљења у насељима у којима живи ромска популација	Изградња инфраструктурне мреже у насељима у којима живи ромско становништво—улице, водовод, електро-мрежа до нивоа у коме се налази суседство	Израда урбанистичких планова за делове насељених места претежно насељених ромском популацијом. (број насеља) Унапређени санитарни услови у насељима; насеља и куће повезани на основну инфраструктурну мрежу, путеви , канализација	Општина са надлежним службама	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Изградња и опремање игралишта за децу у ромским насељима општине Нови Бечеј	Припремљен регулисан првани објекат на којем се планира изградња игралишта	Објекти на локацијама (парцелама) у приватном власништву	Општина са надлежним службама	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Решавање питања и проблема са атмосферском канализацијом у ромским насељима	Прокопавање и уређивање канала који се налазе испред кућа у ромским насељима	Стамбени објекти у насељу	Општина са надлежним службама	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

КУЛТУРА И ИНФОРМИСАЊЕ

Ромски језик се не изучава у школама, тако да није у употреби у области културе и медијима. Годинама се оснажују културно-уметничке, претежно фолклорне активности ромских организација културе општине Нови Бечеј. Недовољна је видљивост културно уметничких активности Рома. Информисање на језицима етничких заједница се реализује на локалном радију и то на мађарском језику, док нема програма на ромском језику. Култура, традиција и језик су важне ставке у очувању идентитета ромске заједнице, јер је ромска заједница једна од најугроженијих по питању идентитета. У претходним периоду, мање улагало у културу и едукацију, те се није стварала позитивна слика о ромском језику.

ОПШТИ ЦИЉ:

Сачувати културу и традицију од заборавља

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ:

- Омогућити адекватнију промоцију ромског језика
- Радити на подизању свести о значају идентитета ромске заједнице
- Унапређење квалитета информисаности о ромском језику, култури и традицији
- Приказивање ромске традиције у позитивном и некритичном светлу

Циљ	Мера	Индикатор	Носилац активности	Извор података	Временски оквир	Извор финансирања
Омогућити адекватнију промоцију ромског језика кроз различите едукативне програме	Спровести различите радионице едукативног карактера	Број Рома у општини Нови Бечеј обухваћени програмом	НВО, Народна библиотека, Дом културе	Координатор за ромска питања	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори
Радити на подизању свести кроз	Радити са децом на тему антидискрими	Број деце у предшколским установама	Предшколске установе у општини	Психолози и педагози из	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

различите едукације и промоције активизма о ромском идентитету	нације, толеранције и различитости у предшколском добу		Нови Бечеј	предшколских установа		
Промовисати у јавности ромски језик, културу и традицији Радити на чешћем помену о ромској култури у позитивном смислу кроз различите радионице или трибине	Укључити локалне медије у промовисању важних датума везаних за ромску културу, као што су дан Рома и међународни дан ромског језика Радити на свакодневной промоцији ромског идентитета	Број локалних медија, часописа, интернет портала и укључених Рома	НВО	НВО	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

БЕЗБЕДНОСТ

Сам појам безбедности подељен је на економску и здравствену сферу, сегмент животне средине, образовања, социјалне и политичке безбедности у оквиру личних и колективних права. Основни проблем са којима се Роми суочавају и из којег произилази њихова несигурност, али и рањивост у погледу безбедности је незапосленост и сиромаштво. Ако том броју додамо и оне који своју небезбедну ситуацију виде у немогућности да плате

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

струју и грејање, тј. основне месечне обавезе, као и храну за себе и своју породицу, онда можемо да закључимо да је једини излаз који Роми виде у оквиру економске и здравствене заштите и већег запошљавања.

Насиље у породици

Стопа раног брака међу општом популацијом у Србији веома је ниска. У просеку једна од двадесет девојака узраста од 15 до 19 година се тренутно налази у венчаном или невенчаном браку.

Међутим, распрострањеност раног брака је много већа међу ромским становништвом у Србији. За велики број Ромкиња, прекид образовања, праћен недостатком могућности за запошљавање, води ка раном браку и раној трудноћи. Ова ситуација се одражава у стопи похађања основне школе међу девојчицама из ромских насеља. С обзиром да верују да њихове ћерке треба да се припреме за брачни живот и мајчинство, ромски родитељи често исписују девојчице из школе док су оне још веома младе (између 12 и 14 година).

У већини ромских породица, ниво женске аутономије је ограничен у многим аспектима – у образовању, запошљавању, породичним односима, и планирању породице. Српско друштво је у целини веома патријархално, и то је посебно изражено у ромским заједницама, што се види у ниском, подређеном положају ромских жена. Ромкиње улазе у процес биолошке репродукције веома рано и остају активне током читавог периода фертилитета. Младе удате Ромкиње се суочавају с дугим изазовом – насиљем у породици, и то не само од стране супруга, већ и од супругове породице. Ромске породице су често веома велике, са неколико генерација које деле исто домаћинство.

ОПШТИ ЦИЉ:

Повећање безбедности Рома у општини Нови Бечеј

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ:

- Континуирано праћење и јачање свести о родно-заснованом насиљу
- Подизање и јачање свести о родној равноправности

Циљ	Мере	Индикатори	Носилац	Временски оквир	Извори финансирања
Едукација о механизмима заштите од	Организовање едукативних радионица за	Број жена полазница радионица	Психосоцијално саветовалиште за породично	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

Локални акциони план за унапређење положаја Рома у општини Нови Бечеј
2021-2025

родно заснованог насиља	Ромкиње о супротстављање насиљу	Број одржаних радионица	насиље при Сигурној кући, ЦСР, НВО, Полицијска управа		
Активно и континуирано радити на подизању и јачању свести о правима и безбедности	Организовање различитих радионица, трибина, конференција	Број учесника и полазника	ЦСР НВО Полиција	Период реализације ЛАП-а	Домаћи и страни донатори

ПРАЋЕЊЕ И ОЦЕНА УСПЕШНОСТИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ
ПЛАНА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА РОМА У ОПШТИНИ НОВИ БЕЧЕЈ ЗА
ПЕРИОД ОД 2021. – 2025. ГОДИНЕ

- **Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације)**

Циљ мониторинга и евалуације Локалног акционог плана је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

- **Временски оквир:**

Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводи се континуирано и дугорочно за период 2021. – 2025. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се извештај Скупштини општине Нови Бечеј. Финална евалуација обавиће се на крају 2025. године.

- **Предмет мониторинга и евалуације:**

Стручни тим за мониторинг и евалуацију именоване се посебним решењем од стране Председника Општине Нови Бечеј.

Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.

- **Кључни индикатори утицаја** за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана ће бити следећи:

- број нових услуга - локалних мера / програма за Роме на територији општине Нови Бечеј;
- обухват ромске популације новим услугама и мерама;
- структура корисника/ца услуга и мера / програма;
- ниво укључености различитих актера у пружање услуга Ромима у локалној заједници;
- обим финансијских средстава издвојених за услуге ромској популацији;
- структура финансијских средстава издвојених за услуге ромској популацији (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).